
ПОЛІТИЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КИТАЮ

ISSN 2616-7328 (Online), ISSN 2409-904X (Print)
Kitaĕznavĕi doslidžennâ, 2021, No. 1, pp. 47–55
DOI: <https://doi.org/10.51198/chinesest2021.01.047>

UDC 336.273: 339.727.3

THE IMPACT OF MULTINATIONAL BANKS' LENDING ACTIVITIES ON EXTERNAL DEBT OF DEVELOPING ECONOMIES: AN EXAMPLE OF CHINA

R. Zapotichna

Ph.D. in Economics, Lecturer
Lviv State University of Internal Affairs
26, Horodotska str., Lviv, 79000, Ukraine
roksolana.zapotichna@gmail.com

The article develops theoretical and methodological principles of debt economy research. The author's approach to the interpretation of the categories under research is proposed. The category «debt-type economy» is defined as a national economy that demonstrates a significant stable dependence on external borrowing, which occurs when the external debt is at least 30% of GDP and/or external borrowing supports at least 30% of the country's economic growth, while «multinational banks» are defined as large universal banks, which are the main intermediaries and lenders in the global financial market, providing the transfer of borrowed capital in the global scale directly from the parent bank and/or indirectly through an extensive and integrated network of foreign offices in the host countries and whose lending potential may lead to debt-type economies formation in borrowing countries. Debt-type economy is classified into three groups depending on the impact of debt burden on the level of debt security (debt economy with moderate external debt (30-45% of GDP), debt economy with excessive external debt (46-70% of GDP), debt economy with critical external debt (over 70% of GDP). The nature of the multinational banks' lending activities impact on the external debt of China and other developing countries is assessed on the basis of statistical, structural and functional analysis. A strong direct link between external debt and direct cross-border lending in this group of countries has been found, indicating that multinational banks' lending still remains an important source of external borrowing by developing countries, including China. The decrease in direct cross-border lending resulted in a significant reduction in the share of China's external debt, which is formed by direct cross-border loans provided by multinational banks.

Key words: debt-type economy, direct cross-border lending, external debt, multinational banks, China.

ВПЛИВ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ НА ЗОВНІШНЮ ЗАБОРГОВАНІСТЬ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ: ПРИКЛАД КИТАЮ

Р. А. Запотічна

У статті розвинуто теоретико-методологічні засади дослідження боргової економіки. Запропоновано авторський підхід до трактування категорій «боргова економіка», яку визначено як національну економіку, що демонструє значну стійку залежність від зовнішніх запозичень, яка має місце у випадку, коли величина зовнішньої заборгованості складає не менше 30% ВВП та/або зовнішні запозичення забезпечують не менше 30% економічного зростання країни, та «транснаціональні банки», які розглядаються як великі універсальні банки, що виступають основними посередниками та кредиторами на світовому фінансовому ринку, забезпечують рух позикового капіталу у глобальному просторі безпосередньо з материнського банку та/або опосередковано через розгалужену й інтегровану мережу закордонних підрозділів у державах-реципієнтах і чия кредитна діяльність завдяки великим масштабам потенційно сприяє формуванню у країн-позичальниць економіки боргового типу. Обґрунтовано виокремлення типів боргової економіки залежно від впливу боргового навантаження на рівень боргової безпеки (боргова економіка з помірним зовнішнім боргом (30-45% ВВП), боргова економіка з надмірним зовнішнім боргом (46-70% ВВП), боргова економіка з критичним зовнішнім боргом (понад 70% ВВП)). Оцінено на основі статистичного, структурно-функціонального аналізу характер впливу кредитної діяльності транснаціональних банків на зовнішню заборгованість Китаю та інших країн, що розвиваються. Визначено особливості впливу кредитної діяльності транснаціональних банків на зовнішню заборгованість Китаю. Встановлено, що в група країн, що розвиваються, є диференційованою за показниками зовнішнього боргу (з представленої вибірки до боргових економік можна віднести Туреччину, ПАР та Мексику), тоді як економіку Китаю до боргового типу віднести не можна. У цій групі країн виявлено сильний прямий зв'язок між зовнішнім боргом і прямими кредитами, що вказує на те, що кредитування з боку транснаціональних банків досі залишається важливим джерелом зовнішніх запозичень країн, що розвиваються, у тому числі і Китаю. Результатом зменшення прямого кредитування стало суттєве скорочення частки зовнішньої заборгованості Китаю, яка формується прямими кредитами транснаціональних банків.

Ключові слова: боргова економіка, пряме транскордонне кредитування, зовнішня заборгованість, транснаціональні банки, Китай.

У сучасних умовах глобалізаційного розвитку значне зростання потреби країн світу в фінансових ресурсах, з одного боку, і нерівномірний розподіл фінансових ресурсів між країнами та регіонами світу, з іншого боку, викликає інтенсифікацію транскордонних потоків капіталу, у тому числі позикового. Зростання масштабів зовнішніх запозичень і міжнародних потоків позикового капіталу, підвищення ступеня залежності економік багатьох країн від залучення зовнішніх кредитних ресурсів призвели до того, що економічний розвиток країн усе більше став набувати боргового характеру.

Боргова економіка характеризується підвищеними ризиками розвитку зовнішньоборгової кризи у країнах-реципієнтах кредитів, що в умовах глобального поширення боргових проблем може загрожувати розвитком системної фінансової кризи загальносвітового масштабу. У зв'язку із цим проведення наукових досліджень, спрямованих на розвиток теоретико-методологічних основ дослідження кредитної діяльності транснаціональних банків в умовах боргової економіки, є актуальним і доцільним

Мета нашого дослідження полягає у розвитку та вдосконаленні теоретико-методологічних основ дослідження кредитної діяльності транснаціональних банків в умовах боргової економіки, оцінці на основі статистичного, структурно-функціонального аналізу впливу транснаціональних банків на зовнішню заборгованість Китаю та порівнянні особливостей такого впливу з іншими країнами, що розвиваються.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади, особливості здійснення кредитної діяльності транснаціональних банків у контексті її впливу на формування зовнішньої заборгованості Китаю.

В умовах глобалізації зовнішня заборгованість стає невід'ємною складовою та ключовою характеристикою боргової економіки. До країн з економікою боргового типу прийнято відносити держави, у яких економічне зростання не менше, ніж на 30% забезпечується зовнішніми запозиченнями. Необхідно погодитись з тим, що до категорії боргової економіки не можна відносити усі без винятку національні економіки, що мають зовнішню заборгованість. Разом із тим, вважаємо, що застосування при визначенні боргового характеру економіки виключно критерію участі зовнішніх запозичень у забезпеченні хоча б 30% економічного зростання є недоцільним. Це пов'язано зі складністю точного обчислення відсотка економічного зростання, яке відбувається саме завдяки зовнішнім запозиченням. Крім того, необхідно враховувати той факт, що ряд емпіричних досліджень демонструють відсутність явного взаємозв'язку між зовнішнім боргом та економічним зростанням у країнах зі значною заборгованістю або негативний вплив зовнішніх запозичень на зростання економіки.

Ураховуючи вищезазначене, вважаємо доцільним розширити традиційний підхід до трактування категорії боргової економіки та впровадити додатковий критерій віднесення економіки до боргового типу, у якості якого використовувати ключовий показник боргового тягаря – відношення вартості зовнішнього боргу до ВВП. Ґрунтуючись на представлених вище обґрунтуваннях граничних значень боргового тягаря та порогових меж зовнішньої заборгованості за методикою МВФ та Світового банку [IMF 2018], пропонуємо вважати економіку країни залежною від зовнішніх запозичень, якщо їх величина перевищує 30% ВВП. У зв'язку із цим пропонується диференціювати типи зовнішньої заборгованості за критерієм відношення до боргової економіки і виділяти: зовнішню заборгованість, що призводить до формування економіки боргового типу (понад 30% ВВП); зовнішню заборгованість, що не викликає формування боргової економіки (до 30% ВВП).

Відтак, на нашу думку, в умовах глобалізації борговою економікою слід вважати національну економіку, що демонструє значну стійку залежність від зовнішніх запозичень, яка має місце у випадку, коли величина зовнішньої заборгованості складає не менше 30% ВВП та/або зовнішні запозичення забезпечують не менше 30% економічного зростання країни.

Таким чином, категорії боргової економіки та зовнішньої заборгованості є діалектично взаємопов'язаними. В умовах фінансової глобалізації зовнішня заборгованість виступає ключовою характеристикою економіки боргового типу. Беручи до уваги запропоноване визначення боргової економіки, критерії віднесення економіки до боргового типу, порогові значення показника відношення валового зовнішнього боргу до ВВП, вважаємо можливим доповнити типологізацію боргової економіки за впливом боргового навантаження на рівень боргової безпеки, а також типу позичальника, запозичення якого відіграють визначальну роль у формуванні боргової економіки.

Так, за впливом боргового навантаження на рівень боргової безпеки можна виокремити такі типи боргової економіки:

-
- боргова економіка з помірним зовнішнім боргом (30-45% ВВП);
 - боргова економіка з надмірним зовнішнім боргом (46-70% ВВП);
 - боргова економіка з критичним зовнішнім боргом (понад 70% ВВП).

За критерієм типу позичальника, запозичення якого відіграють визначальну роль у формуванні боргової економіки:

- боргова економіка переважно офіційного типу (у структурі зовнішнього боргу переважає державна заборгованість);
- боргова економіка переважно приватного типу (зовнішній борг у більшій частині представлений недержавною заборгованістю);
- боргова економіка змішаного типу (зовнішня заборгованість представлена більш-менш рівними розмірами офіційних та неофіційних боргів).

У сучасних умовах поглиблення процесів інтернаціоналізації господарського життя і фінансової глобалізації найважливішими фінансовими посередниками на світовому ринку позикового капіталу є транснаціональні банки. Враховуючи те, що транснаціональні банки є одними з найбільших кредиторів у світовій економіці, чії операції з кредитування призводять до нагромадження зовнішніх боргів у позичальників-нерезидентів, можна констатувати, що потенційно діяльність транснаціональних банків провокує формування боргової економіки. У зв'язку із цим виникає необхідність аналізу теоретичних підходів до дослідження кредитної діяльності транснаціональних банків у контексті її впливу на зовнішню заборгованість та боргову економіку.

Під транснаціональними банками ми розуміємо великі універсальні банки, які виступають основними посередниками та кредиторами на світовому фінансовому ринку, забезпечують рух позикового капіталу у глобальному просторі безпосередньо з материнського банку та/або опосередковано через розгалужену й інтегровану мережу закордонних підрозділів у державах-реципієнтах і чії операції з надання прямих кредитів завдяки великим масштабам призводять до створення зовнішніх боргів у країн-реципієнтів, потенційно сприяючи формуванню у країн-позичальників економіки боргового типу.

Питання про характер впливу транснаціональних банків на економіку країн-реципієнтів залишається одним з найбільш дискусійних у наукових дослідженнях. До глобальної фінансової кризи 2008–2009 років переважала думка про позитивний вплив транснаціональних банків на економіку країн-реципієнтів. Проте після зазначених глобальних потрясінь почали висловлюватися побоювання, що коли транснаціональні банки стикаються з дефіцитом капіталу або фінансування, вони обмежують свою діяльність на зовнішніх ринках і скорочують обсяги кредитування у країнах-реципієнтах, таким чином здійснюючи дестабілізуючий вплив на економіку цих країн.

Разом із тим слід зазначити, що кредитна діяльність транснаціональних банків не обов'язково призводить до утворення зовнішньої заборгованості країни-позичальниці. Це пов'язано з тим, що ТНБ використовують дві форми кредитування – пряме і непряме. За результатами порівняльного аналізу прямого та непрямого кредитування позичальників з боку транснаціональних банків зроблено висновок, що потенційний вплив на формування боргової економіки у країни-реципієнта здійснюють саме прямі кредити, які призводять до виникнення зовнішнього боргу. Прямі кредити відображаються як приплив капіталу у платіжному балансі або як зовнішній борг країни-реципієнта та надаються банками у валюті країни базування (як правило, американський долар або євро) [Zarotichna 2017].

Вибір Китаю для аналізу впливу кредитної діяльності транснаціональних банків на зовнішню заборгованість країн-реципієнтів зумовлений низкою причин.

По-перше, такий вибір зумовлений наявністю та доступністю співставних даних про діяльність транснаціональних банків у Китаї. Аналіз кредитної діяльності транснаціональних банків та оцінка її впливу на зовнішню заборгованість Китаю має спиратися на широку статистичну базу відповідних даних. Вважаємо, що найбільш прийнятним джерелом даних про кредитну діяльність транснаціональних банків є база даних Банку міжнародних розрахунків. Статистика Банку міжнародних розрахунків є найбільш всеохоплюючою доступною базою даних для моніторингу діяльності транснаціональних банків на зовнішніх ринках, яка надає інформацію як про походження, так і про кінцевий пункт призначення кредитів.

Дані консолідованої банківської статистики, яка є основним джерелом даних про кредитну діяльність транснаціональних банків у нашому дослідженні, включають: 1) транскордонні кредити, 2) місцеві кредити іноземних підрозділів транснаціональних банків в іноземній валюті, 3) місцеві кредити цих підрозділів у вітчизняній валюті. Транскордонні кредити та місцеві кредити іноземних підрозділів в іноземній валюті подані у статистиці Банку міжнародних розрахунків неподільно, як єдина група даних (міжнародні кредити – «international loans»), а місцеві кредити у вітчизняній валюті подані як окрема група даних (внутрішні кредити – «local loans»). Тобто у статистиці Банку міжнародних розрахунків інформація про «чисті» прямі кредити не подається у вигляді окремої групи даних. Причиною цього є те, що кредити, деноміновані в іноземній валюті, як правило, надаються з-за кордону безпосередньо з материнського банку [CGFS 2012]. Таким чином, у цьому дослідженні кредити, надані в іноземній валюті, є прямими кредитами.

По-друге, транснаціональні банки є важливими донорами кредитів для Китаю. Кредити транснаціональних банків надають змогу країнам, що розвиваються, уникнути «дисципліни» від фінансової допомоги офіційних кредиторів, таких як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк. Офіційна допомога, як правило, призначена для конкретних проектів із суворими умовами. Проекти, що фінансуються офіційними кредиторами, повинні бути спрямовуватись на підтримку приватної промисловості. Країни-реципієнти не можуть використовувати кошти для видатків на соціальне забезпечення або державних чи контрольованих державою підприємств. На відміну від цього, кредити транснаціональних банків накладають незначні додаткові умови (крім тих, що впливають на обслуговування боргу) і не прив'язані до конкретних проектів. Поки кредити погашаються (або, принаймні, обслуговуються), банки не контролюють напрямки їх використання. Нарешті, відсутність занепокоєння транснаціональних банків щодо способу використання кредитів дозволяє країнам, що розвиваються, збільшити видатки на соціальне забезпечення, незважаючи на фіскальний дефіцит. Як правило, кредити транснаціональних банків підвищують відносну автономію держави у визначенні політики та напрямків розвитку [Glasberg 1999].

По-третє, Китай відповідно до підходів низки міжнародних організацій (зокрема, методика ЮНКТАД) лідирує в рейтингу країн за розміром зовнішнього боргу. Варто також вказати на той факт, що економіка Китаю на сьогодні є системно важливою для світового господарства. Так, боргова криза в Китаї може здійснити значний негативний вплив і поширитись на інші країни світу.

По-четверте, останніми роками відзначається тенденція до зростання ролі країн, що розвиваються, як країн-реципієнтів кредитів транснаціональних банків, до яких належить і Китай. Перевагами країн, що розвиваються, як країн-реципієнтів кредитів є вищі відсоткові ставки та висока вартість іноземної

валюти, вищий попит на зовнішні кредити. Також вони гарантують значну частку ринку (у країнах, що розвиваються проживає близько 80% населення світу). Як зазначають С. Прахалад та Л. Гарт, країни, що розвиваються, та найменш розвинуті країни складають багатотрильонний ринок з кількістю населення у близько 6 мільярдів людей і ця цифра продовжуватиме зростати. Навіть бідне населення світу, яке головним чином проживає у країнах, що розвиваються, за певних обставин і відповідної політики транснаціональних банків може бути прибутковим ринком для здійснення бізнесу [Pralhalad, Hart 2002]. Разом із тим у найбільших країнах, що розвиваються, масштаби кредитної діяльності транснаціональних банків все ще залишаються досить обмеженими. Це, у першу чергу, пов'язано з непередбачуваністю політичних і правових змін у цих країнах (деякі країни мають жорстке валютне регулювання, яке може змінюватися залежно від стану валютних резервів і платіжного балансу) та складністю репатріації прибутку (країни-реципієнти можуть вимагати, щоб доходи витрачались всередині країни, а не передавались назад у країну базування), жорсткою регламентацією діяльності іноземних банків на вітчизняному ринку.

Варто зазначити, що в Китаї діє жорстка регламентація діяльності іноземних банків, чия експансія стримується місцевими наглядовими і регулюючими органами, які послідовно проводять політику дозованого допуску іноземного банківського капіталу в національну фінансову систему. У банківському секторі влада Китаю орієнтується, насамперед, на створення спільних інститутів, в рамках яких китайська сторона могла б отримати доступ до технологічних і управлінських інновацій іноземних партнерів. Одна з очевидних перешкод для входження іноземних банків пов'язана з високою концентрацією ринку. Домінування вітчизняних державних банків обмежує можливості для іноземних банків для розширення своєї діяльності у короткостроковому періоді [Xu, Nellis 2008].

Разом із тим поступове відкриття Китаю для іноземного капіталу з 2000-х років (вступ до Світової організації торгівлі у 2001 став передумовою для уряду Китаю здійснити низку заходів фінансової лібералізації) дозволило країні залучити кредитні ресурси найбільших світових банківських установ, зокрема, Citigroup, ING Group, Goldman Sachs, Bank of America, UBC, Royal Bank of Scotland та інші.

Із метою встановлення наявності взаємозв'язку між масштабами прямих кредитів транснаціональних банків та зовнішньою заборгованістю країн-реципієнтів розраховано відносні показники зовнішнього боргу та отриманих кредитів для окремих країн, що розвиваються, які представлено у таблиці 1.

Аналіз рівня та динаміки розрахованих показників (відношення зовнішньої заборгованості до ВВП, відношення прямих кредитів транснаціональних банків до ВВП, частка прямих кредитів транснаціональних банків у зовнішній заборгованості) за період 2000–2018 рр. дозволив зробити низку висновків. По-перше, вибірка країн, що розвиваються, є диференційованою за рівнем зовнішнього боргу і залежністю від прямих кредитів. За середнім показником відношення зовнішнього боргу до ВВП важко зробити однозначний висновок щодо належності економік зазначеної групи країн до боргового типу: середній показник відношення зовнішньої заборгованості до ВВП протягом досліджуваного періоду коливався у межах 21-33%. Аналогічний висновок підтверджують дані офіційної статистики в цілому за групою країн, що розвиваються: за інформацією Світового банку, станом на 2018 р. відношення зовнішнього боргу до ВВП у країнах, що розвиваються, дорівнювало 29,9%, а в цілому за

останні 18 років знаходилося у межах 25-36% [World Bank Group 2019]. Найвищий рівень боргу до ВВП сформувався у Туреччині (58%), ПАР (49%) та Мексиці (37%), найнижчий – у Китаї (14%) та Індії (19%).

Таблиця 1

**Порівняльний аналіз відносних показників прямих кредитів
транснаціональних банків та зовнішньої заборгованості Китаю
з іншими країнами, що розвиваються, протягом 2000–2018 рр.**

Показник	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
<i>Китай</i>										
ED/GDP, %	12,04	12,61	12,58	11,75	8,28	12,07	13,34	16,96	12,71	14,42
IL/GDP, %	4,80	2,97	4,11	5,15	3,77	6,11	6,56	9,68	6,66	7,07
IL/ED, %	39,86	23,52	32,69	43,84	45,52	50,63	49,13	57,04	52,42	49,01
<i>Мексика</i>										
ED/GDP, %	21,55	20,37	21,21	17,49	17,81	23,25	29,08	33,65	39,21	37,03
IL/GDP, %	8,94	8,47	8,24	7,58	8,21	9,66	10,45	10,19	11,18	11,00
IL/ED, %	41,47	41,58	38,86	43,36	46,12	41,54	35,94	30,28	28,52	29,72
<i>Бразилія</i>										
ED/GDP, %	37,17	45,30	32,97	17,54	15,51	15,95	17,87	22,68	30,26	29,85
IL/GDP, %	10,21	9,90	7,42	6,74	5,72	8,02	7,55	6,83	7,92	7,01
IL/ED, %	27,47	21,86	22,49	38,42	36,86	50,30	42,26	30,14	26,16	23,48
<i>Індія</i>										
ED/GDP, %	21,24	20,62	17,58	16,99	17,92	17,39	21,10	22,39	19,92	18,76
IL/GDP, %	4,63	2,78	5,18	7,43	8,80	9,75	9,75	8,17	6,60	5,41
IL/ED, %	21,81	13,50	29,46	43,76	49,12	56,03	46,23	36,50	33,15	28,82
<i>Південна Корея</i>										
ED/GDP, %	22,42	19,90	17,84	21,13	28,82	29,67	30,61	27,09	24,01	25,64
IL/GDP, %	10,12	9,65	10,13	12,71	16,98	17,69	15,15	11,51	9,81	9,81
IL/ED, %	45,12	48,46	56,80	60,15	58,90	59,65	49,51	42,48	40,84	38,24
<i>Росія</i>										
ED/GDP, %	56,07	39,79	35,90	31,14	25,00	27,14	26,78	26,63	41,49	27,34
IL/GDP, %	14,69	10,18	9,88	11,74	10,78	9,16	7,83	6,43	5,85	4,07
IL/ED, %	26,20	25,58	27,52	37,71	43,13	33,76	29,24	24,14	14,09	14,87
<i>Туреччина</i>										
ED/GDP, %	42,79	54,32	39,43	38,20	38,02	38,98	38,77	43,47	47,40	57,71
IL/GDP, %	15,49	12,84	10,25	15,21	12,94	12,94	15,80	16,95	19,39	19,43
IL/ED, %	36,20	23,64	25,99	39,81	34,04	33,19	40,75	38,99	40,91	33,66
<i>ПАР</i>										
ED/GDP, %	18,65	29,20	18,89	21,86	24,40	28,88	36,58	40,38	49,28	48,71
IL/GDP, %	12,81	14,27	9,61	10,40	10,40	8,95	9,18	10,25	11,47	11,55
IL/ED, %	68,68	48,87	50,86	47,59	42,62	31,01	25,09	25,39	23,28	23,70
<i>У середньому за вибіркою країн</i>										
ED/GDP, %	28,99	30,26	24,55	22,01	21,97	24,17	26,76	29,16	33,04	32,43
IL/GDP, %	10,21	8,88	8,10	9,62	9,70	10,29	10,28	10,00	9,86	9,42
IL/ED, %	38,35	30,88	35,58	44,33	44,54	44,51	39,77	35,62	32,42	30,19

Примітка. ED/GDP (External Debt to GDP) – відношення зовнішньої заборгованості до ВВП; IL/GDP (International Loans to GDP) – відношення прямих кредитів транснаціональних банків до ВВП; IL/ED (International Loans to External Debt) – частка прямих кредитів транснаціональних банків у зовнішній заборгованості.

Джерело: розраховано автором на основі даних [UNCTAD; BIS]

Одержані нами показники зовнішньої заборгованості Китаю узгоджуються та підтверджують результати досліджень іноземних науковців. Як зазначає Ш. Лін, «зовнішній борг не становить жодної загрози для Китаю. Незважаючи на те, що Китай входить до списку держав з найвищим рівнем зовнішнього боргу за абсолютними показниками, відносний розмір зовнішнього боргу Китаю до ВВП невеликий, і ризик формування економіку боргового типу у цій країні є низьким» [Lin 2003]. Станом на кінець третього кварталу 2020 року зовнішній борг Китаю становив понад \$ 2,29 трлн., що на 7,6% більше, ніж на кінець другого кварталу 2020 року [Xiaoyang, 2021].

Водночас у 2018 р. на прямі кредити припадає близько 30% зовнішнього боргу країн вибірки, а у попередні роки ця частка іноді досягала 40-50%. Це доводить, що кредитування з боку транснаціональних банків досі залишається важливим джерелом зовнішніх запозичень країн, що розвиваються. Коефіцієнти кореляції між обсягами прямих кредитів і зовнішнім боргом також демонструють наявність сильного прямого зв'язку між показниками (Китай – 0,99; Туреччина – 0,97; Мексика – 0,96; ПАР – 0,92; Індія – 0,89; Корея – 0,88; Бразилія – 0,76; Росія – 0,70).

Таким чином, у групі країн, що розвиваються, у тому числі і в Китаї, зберігається сильний прямий зв'язок між зовнішнім боргом і прямими кредитами, що свідчить про те, що прямі кредити, надані транснаціональними банками країнам-реципієнтам, залишається важливим джерелом зовнішніх запозичень. Результатом зменшення прямого кредитування країн, що розвиваються, стало суттєве скорочення частки їх зовнішньої заборгованості, яка формується прямими кредитами транснаціональних банків.

Для більш глибокого розуміння ситуації у сфері прямого кредитування Китаю з боку транснаціональних банків і визначення основних чинників формування кредитної стратегії транснаціональних банків у країні доцільним є проведення кількісної оцінки факторів, що здійснюють вплив на обсяги прямих кредитів, отриманих Китаєм від транснаціональних банків, що може стати перспективним напрямом подальших досліджень у цьому напрямку. Зважаючи на те, що наше дослідження охоплює період 2000–2018, вважаємо, що в майбутніх наукових працях доцільно розширити часові рамки дослідження з метою встановлення можливих змін у кредитній діяльності транснаціональних банків в умовах пандемії.

REFERENCES

- Bank for International Settlements, available at: <https://www.bis.org>.
- Committee on the Global Financial System. (2012). *Improving the BIS international banking statistics*. CGFS Papers. № 47. 31 p.
- Glasberg D. (1999). *The Power of Collective Purse Strings: the Effects of Bank Hegemony on Corporations and the State*. University of California Press. 231 p.
- IMF. (2018). *The Debt Sustainability Framework for Low-Income Countries*, available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/dsa/lic.htm>.
- Lin S. (2003). *China's Government Debt: How Serious?* China: An International Journal Vol. 01, No. 01, pp. 73–98.
- Prahalad C.K., Hart S. (2002). *The Fortune at the Bottom of the Pyramid*. Strategy and Business. № 26. 16 p.
- Roksolana Zapotichna. (2017). *Banking On Multinationals: The Determinants Of Cross-Border Credits To Central And Eastern Europe, 1990-2015*, Baltic Journal of Economic Studies, Publishing house “Baltija Publishing”, vol. 3(1).

UNCTAD stat. available at: <https://unctadstat.unctad.org/EN/>.

World Bank Group. (2019). *International Debt Statistics*, available at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32382/9781464814617.pdf?sequence=7&isAllowed=y>.

Xiaoyang L. (2021). *Rising external debt suggests both the advancement of China's opening up and its steady economic recovery*, available at: http://www.bjreview.com/Business/202101/t20210119_800233009.html.

Xu Y., Nellis J. (2008). *Foreign Multinational Banks in China: are their Entry Strategies Different?* *Journal of Chinese Economic and Business Studies*. 23 p.

Стаття надійшла до редакції 08.02.2021